

Bakgrunn for vedtak

Gipa kraftverk

Vang kommune i Oppland fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	NGK Utbygging AS
Referanse	201206555-29
Dato	30.11.2016
Notatnummer	KSK-notat 37/2016
Ansvarlig	Øystein Grundt
Saksbehandler	Tord Solvang

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

NGK Utbygging AS søker om å få utnytte et fall på 270 m i Gipa, fra inntak på kote 980 ned til kraftstasjon på kote 710. Vannveien er planlagt som 1520 m nedgravd rørgate. Middelvannføringen ved inntaket er beregnet til 410 l/s, og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 1240 l/s. Utbyggingen vil føre til redusert vannføring i 1900 m av Gipa. Det er planlagt slipp av minstevannføring lik 5-persentil sommer- og vintervannføring på henholdsvis 50 og 10 l/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 2,7 MW, noe som vil gi en årsproduksjon på om lag 5,7 GWh i et gjennomsnittså.

Vang kommune er positiv til utbygging og tilrår at det blir gitt konsesjon. **Fylkesmannen i Oppland** har enkelte merknader til prosjektet, men vil ikke motsette seg at det blir gitt konsesjon. **Oppland fylkeskommune** er negativ og frarår at det blir gitt konsesjon. Dette begrunnes med negative konsekvenser for reiseliv, rødlistearter og miljøtilstand i vassdraget, i tillegg til liten samfunnsnytte ved lav kraftmengde og kun sommerkraft. **DNT Valdres** mener den omsøkte minstevannføringen er for lav. Utover det har DNT få merknader til prosjektet. **FNF Oppland** er negativ til utbygging. I begrunnelsen trekkes det frem at utbygging vil ha negative konsekvenser for landskap, friluftsliv og biologisk mangfold. **Ørrin – Norsk ornitologisk forening (NOF) Valdres** er negativ til utbygging. Slik NOF ser det vil utbygging føre til en forringelse av hekkemulighetene for fossefall. **Naturvernforbundet i Oppland** er negativ til utbygging. I begrunnelsen legger Naturvernforbundet vekt på at utbygging vil medføre negative konsekvenser for viktige naturtyper og biologisk mangfold. **Statens vegvesen** har ingen merknader til prosjektet. **Eidsiva Nett AS** påpeker at det er kapasitet i eksisterende nett.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 5,7 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Denne produksjonsmengden ligger i nedre sjiktet av det som er normalt for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2013-15) har NVE klarert drøyt 2,0 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

Gipa kraftverk vil produsere om lag 5,7 GWh i et gjennomsnittså og ha en utbyggingskostnad som er noe over gjennomsnittet for omsøkte småkraftverk de siste årene. NVE har imidlertid ikke lagt avgjørende vekt på dette forholdet i konsesjonsvurderingen, da det ligger til søker å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten. I vedtaket har NVE lagt særlig vekt på at en utbygging av Gipa kraftverk vil gi store negative konsekvenser for landskapet. Vi har også lagt noe vekt på at utbyggingen vil medføre negative konsekvenser for biologisk mangfold. Etter NVEs syn står ikke de negative konsekvensene ved en utbygging av Gipa kraftverk i et rimelig forhold til en estimert kraftproduksjon på 5,7 GWh/år.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Gipa kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.

Innhold

Sammendrag	1
Småkraftpakke Valdres	2
Søknad	5
Høring og distriktsbehandling	7
NVEs vurdering	18
NVEs konklusjon	23
Vedlegg	24

Småkraftpakke Valdres

NVE har foretatt en felles behandling av fem søknader om tillatelse til bygging av småkraftverk i Nord-Aurdal og Vang kommuner. Respektive *bakgrunn for vedtak*-notater for de fem søknadene er angitt i tabellen under.

KOMMUNE	KRAFTVERK	PRODUKSJON (OMSØKT)	PRODUKSJON (GITT)	KOSTNAD (Kr/kWh i 2015-tall)	KSK- NOTAT NR.
Nord-Aurdal	Sundheimselvi	24,1	0,0	4,47	36/2016
Vang	Ala	15,1	15,0	4,02	38/2016
Vang	Føssaberge	17,2	16,4	4,24	39/2016
Vang	Gipa	5,7	0,0	5,09	37/2016
Vang	Rysna	9,2	8,4	3,48	40/2016
Sum		71,3	39,8		

En samlet behandling av sakene er valgt for å gjøre det enklere for NVE å vurdere samlet belastning av de konsesjonssøkte tiltakene og gi en mer helhetlig oversikt over fordeler og ulemper for allmenne interesser. Samlet høringsutsendelse av sakene gjør det også lettere for høringsparter å vurdere sakene opp mot hverandre og gi mer grundige innspill på samlet belastning.

Under behandling av de fem søknadene i Valdrespakka har NVE vurdert hver enkelt sak for seg og vurdert sumvirkningene av eksisterende og nye utbygginger der hvor NVE har funnet dette relevant.

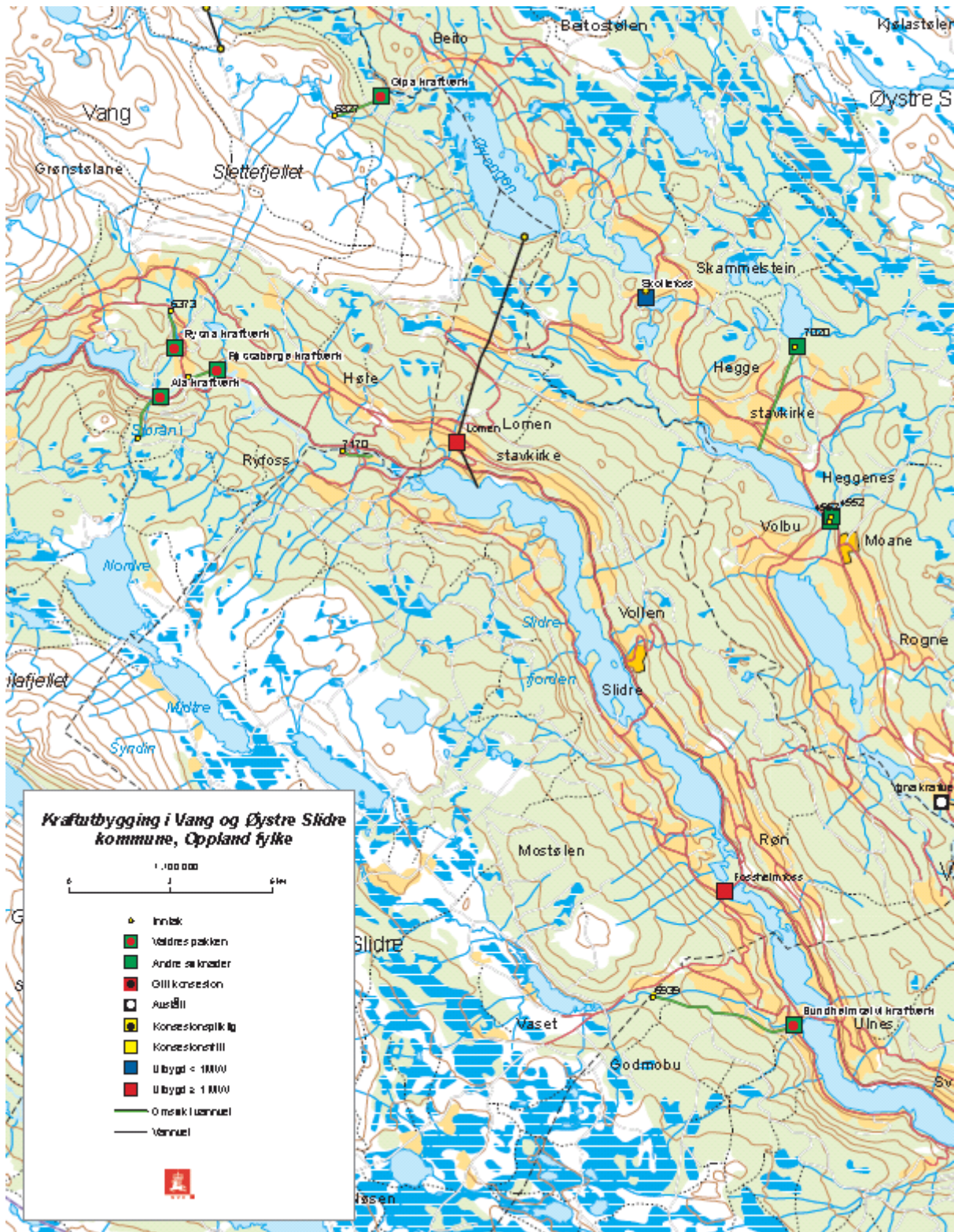
I høringsperioden for sakene ble det fremmet innsigelse av Fylkesmannen i Oppland til Sundheimselvi kraftverk på grunn av konsekvenser for naturmangfold. Fylkesmannen fremmet også en betinget innsigelse til Føssaberge kraftverk. Innsigelsen gjøres gjeldende dersom ikke Fylkesmannens merknader tas til følge i NVEs vedtak. Oppland fylkeskommune har fremmet innsigelse til søknaden om Rysna kraftverk inntil undersøkelsesplikten etter kulturminnelovens § 9 er oppfylt, og tiltakets forhold til automatisk fredede kulturminner er endelig avklart. NVE har ikke sett det nødvendig å avholde innsigelsesmøter, siden innsigelsene er imøtekommet i våre vedtak.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene ved tre av de omsøkte kraftverkene er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Ala, Føssaberge og Rysna kraftverk.

NVE mener at ulempene ved bygging av Gipa og Sundheimselvi kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er dermed ikke oppfylt for disse sakene og søknadene avslås.

Samlet vil NVEs positive vedtak gi inntil 39,8 GWh i ny fornybar energiproduksjon. Vi mener dette vil gi et bidrag til å oppfylle kravet i den felles sertifikatordningen inngått med Sverige. Disse prosjektene vil etter vårt syn ikke ha vesentlige negative virkninger for allmenne interesser.

Kart

Figur 1: Oversiktskart for småkraftpakke Valdres

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra NGK Utbygging AS, datert 2.3.2015:

«NGK Utbygging AS ønsker å utnytte vannfallet i elva Gipa i Vang kommune i Oppland fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

- I. Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til**
 - å bygge Gipa kraftstasjon med tilhørende anlegg som beskrevet i søknad.
- II. Etter energiloven om tillatelse til**
 - bygging og drift av Gipa kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.»

Gipa kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	13,6
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	13,1
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	30,4
Middelvannføring	l/s	410
Alminnelig lavvannføring	l/s	11
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	50
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	10
Restvannføring*	l/s	97
KRAFTVERK		
Inntak	moh.	980
Avløp	moh.	200
Lengde på berørt elvestrekning	m	1900
Brutto fallhøyde	m	270
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,62
Slukeevne, maks	l/s	1240
Minste driftsvannføring	l/s	50
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	50
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	10
Tilløpsrør, diameter	mm	800
Tilløpsrør, lengde	m	1520
Installert effekt, maks	MW	2,7
Brukstid	timer	2111
PRODUKSJON		
Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	0,6
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	5,1
Produksjon, årlig middel	GWh	5,7
ØKONOMI		
Utbyggingskostnad (2014-tall)	mill.kr	26,7
Utbyggingspris (2014-tall)	kr/kWh	4,7

* Restfeltets middelvannføring rett oppstrøms planlagt kraftstasjonsplassering.

Gipa kraftverk, elektriske anlegg

GENERATOR

Ytelse	MVA	2,9
Spenning	kV	0,99

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	3,1
Omsetning	kV/kV	0,99/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	m	550
Nominell spenning	kV	22
		Jordkabel

Om søker

NGK Utbygging AS står som søker og skal forestå bygging av kraftverket. Søker har inngått avtale med grunn- og fallrettseiere i elva om utvikling og bygging av Gipa kraftverk.

Beskrivelse av området

Gipavassdraget (vassdragsnr. 012.LE21) er et mindre sidefelt til Begna og Drammensvassdraget. Gipa ligger i Vang kommune i Oppland, ca. 20 kilometer nordøst for kommunesenteret. Vassdraget drenerer deler av fjellområdene mellom Valdres og Raudalen/Beito. Det omsøkte kraftverket vil utnytte et nedbørfelt på 13,6 km². Nedbørfeltet ligger i all hovedsak over tregrensen med høyeste punkt om lag 1400 moh. Den berørte elvestrekningen består hovedsakelig av strykpartier avbrutt av ett større fossefall (Gipafossen). Området langs øvre del av elva er preget av snaufjell som gradvis går over til fjellskog og skog nedover langs vassdraget. Området langs nedre del av elva kjennetegnes av kulturlandskap og glissen bjørkeskog. I nederste del vil vannveien passere dyrket mark (beitemark) og spredt boligbebyggelse. Rørgatens avstand til elva vil variere mellom 50 og 350 m, med unntak av partiene rett ved kraftstasjonen og inntaket.

Teknisk plan

Inntak

Inntaksdammen er planlagt på kote 980. Dammen utføres i betong og vil bli om lag 25 m lang med høyde inntil 3,5 m. Vannspeilet oppstrøms dammen blir ca. 4000 m² og oppdemmet volum om lag 10 000 m³. Slipp av minstevannføring skjer gjennom et arrangement i damkonstruksjonen.

Vannvei

Vannveien er planlagt på nordsiden av Gipa og vil bestå av ca. 1520 m rørgate med diameter 800 mm. Rørgaten skal graves ned på hele strekningen, eventuelt legges i utsprengt fjellgrøft der løsmassedekket er tynt. I øvre deler av traseen er terrenget svært sidebratt, og det er planlagt at rørgaten skal legges på en utsprengt fjellhulle over Gipagjelet. I anleggsfasen vil et belte på ca. 25 m bredde bli berørt for legging av rør og bygging av anleggsvei. Etter legging av rør skal rørgaten overdekkes med stedlige masser.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen er tenkt plassert på kote 710, like nedstrøms veibrua over Gipa. Stasjonsbygget vil få et areal på 60 m². Stasjonen vil bli utformet i tre eller betong, og fargevalg skal tilpasses naturlige omgivelser.

Nettilknytning

Nettilkobling er planlagt med jordkabel (550 m) lagt i grøft/vei til eksisterende 22 kV-linje. Ifølge områdekonsesjonær er det ledig kapasitet i dagens nett.

Veier

Det skal bygges permanent atkomstvei til kraftstasjonen. Det er også planlagt midlertidig anleggsvei langs rørtraseen for transport av rør og masser. Ved det smaleste partiet over Gipagjelet må det sprenges ut en hylle med tilstrekkelig bredde slik at betongbil kan passere. Etter anleggsfasen skal anleggsveien tilbakeføres og revegeteres med stedlige masser.

Massetak og deponi

Det er ikke planlagt massetak eller deponi. Masser fra rørgroften blir brukt i selve rørtraseen, til veibygging eller til opparbeiding av kraftstasjonsområdet.

Arealbruk

Søknaden oppgir et permanent og midlertidig arealbehov på henholdsvis 1,2 og 47,5 dekar.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Områdene som blir berørt av tiltaket har status som LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Verneplan for vassdrag

Vassdraget inngår ikke i Verneplan for vassdrag.

Eventuelle fylkesvise eller kommunale planer for småkraftverk

Det foreligger ingen fylkesvise eller kommunale planer for småkraftverk i Oppland eller Vang.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 23.9.2015 sammen med representanter for søkeren, grunneiere, Vang kommune, FNF Oppland og Norsk Ornitologisk Forening. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Vang kommune behandlet saken i Hovedutvalg for utvikling den 8.9.2015 og Kommunestyret den 24.9.2015. Det ble fattet følgende vedtak:

«Vang kommune tilrår at det blir gjeve konsesjon til Rysna, Ala og Gipa. (...)»

I saksframlegget til administrasjonen ble det blant annet gjort følgende vurderinger:

«Saman med Grindaffjell og Tyinkrysset er Raudalen eit prioritert utviklingsområde i Vang. Dette må tilleggjast vekt her. Brukarinteressene i området, store inngrep i landskapet rundt Gipagjelet og høge utbyggingskostnadar må bli vegd opp mot kraftproduksjonen.

Kraftverket vil kunne bidra med straum til vel 285 husstandar pr. år. I tillegg vil kraftverket, i startfasen bidra med kr 180 000,- i eigedomsskatt til kommunen. Utbyggingskostnadene ved dette tiltaket er det høgste av dei fire omsøkte verka i Vang (sjå tabell 1). Her er utbyggingskostnadane stipulert til kr 4,70 pr. kWh. Dette er kr 1,64 meir pr. kWh samanlikna med det rimeligaste prosjektet i Vang i denne småkraftpakka (Rysna).

Rådmannen meiner at den kraftproduksjonen Gipa kan gje, ikkje vil svara seg når ein tek området i betraktning. Dette er eit utvald utviklingsområde for kommunen. Her skal ein selje hyttetomter med høve til friluftsliv og –aktivitetar. Rådmannen meiner då at prosjektet kjem i konflikt med kommunen sitt mål for området.»

Fylkesmannen i Oppland behandlet saken og avga uttalelse den 19.8.2015. Det ble blant annet gitt følgende vurderinger:

«Fylkesmannen ser ikke at en utbygging av Gipa medfører vesentlig tap av naturverdier av nasjonal eller regional verdi, og vil derfor ikke motsette seg at det gis konsesjon for etablering av kraftverket. Kraftverket vil imidlertid gi ubetydelig kraftproduksjon, og spesielt er produksjonen av vinterkraft svært lav. Kraftverket vil følgelig ha svært liten samfunnsnytte, og det er grunn til å stille spørsmål ved om nytten forsvarer de betydelige terrenginngrepene utbyggingen vil medføre. Dette er primært lokale hensyn, og vi ber NVE legge stor vekt på de vurderinger Vang og Øystre Slidre kommuner ev. fremmer. I en ev. konsesjon må det stilles følgende vilkår:

- Slipp av minstevannføring forbi inntaksdammen på 0,05 m³/sek om sommeren og 0,01 m³/sek om vinteren.*
- Krav til restaurering og istandsetting etter fysiske inngrep i forbindelse med anleggsarbeider.*
- Hjemmel til å pålegge utbygger å utrede og gjennomføre biotoptiltak på den strekningen som berøres av utbyggingen.*
- Standard naturforvaltningsvilkår.*
- Det forutsettes at omsøkt slukeevne fastsettes som maksimal tillatt slukeevne i en ev. tillatelse.»*

Oppland fylkeskommune behandlet saken i Fylkesutvalgets møte den 8.9.2015. Det ble fattet følgende vedtak:

«1. Fylkesutvalget frarår konsesjon til Norsk Grønnkraft for å bygge ut Gipa kraftverk.

2. Fylkesutvalget begrunner dette med:

- negative konsekvenser for reiselivet
- negative konsekvenser for rødlistearter og miljøtilstand i vassdraget
- liten samfunnsnytte ved lav kraftmengde og kun sommerkraft

3. Dersom det gis konsesjon, må følgende vilkår stilles:

- a) Slipp av minstevannføring forbi inntaksdammen på 0,05 m³/sek om sommeren og 0,01 m³/s om vinteren
- b) Krav til restaurering og istandsetting etter fysiske inngrep i forbindelse med anleggsarbeider.
- c) Hjemmel til å pålegge utbygger å utrede og gjennomføre biotoptiltak på den strekningen som berøres av utbyggingen.
- d) Standard naturforvaltningsvilkår.

Minstevassføring må renne fritt.»

Fylkesrådmannen har følgende konklusjon i sin saksframstilling:

«Gipa kraftverk er et lite kraftverk og vil kun bidra med 5,7 GWh fornybar energi. Det kan være noe konfliktpotensiale tilknyttet Vang kommunes satsing ved Rauddalen alpinanlegg, hvor det er regulert område for hytteutbygging. Dette ligger i umiddelbar nærhet til kraftstasjonen og sti oppover Gipa vil være mulig nærturområde. Fylkesrådmannen mener Vang kommune best vurderer eventuell konflikt her i sin høringsuttalelse. Hvis det er hensiktsmessig, og kommunen ønsker dette, kan det foreslås avbøtende tiltak om at rørgatetraséen tilrettelegges for turgåing. Gipa har ellers noe konflikt med naturtyper og rødlistearter, men fylkeskommunen henviser her til Fylkesmannens faglige vurderinger.

Fylkeskommunen har gjennom regional plan for klima og energi 2013-2024 med tilhørende handlingsprogram, vedtatt i fylkestinget i 2013, tilkjennegitt en tydelig offensiv holdning til utbygging av vannkraft. Kraftverket vil imidlertid gi ubetydelig kraftproduksjon, og spesielt er produksjonen av vinterkraft svært lav. Kraftverket vil følgelig ha svært liten samfunnsnytte, og det er grunn til å stille spørsmål ved om nytten forsvarer de betydelige terrenginngrepene utbyggingen vil medføre. Dette er primært lokale hensyn, og vi ber NVE legge stor vekt på de vurderinger Vang og Øystre Slidre kommuner ev. fremmer.»

DNT Valdres uttalte seg den 21.8.2015. I uttalelsen ble det blant annet gitt følgende vurderinger:

«Disse kraftverkene berører – i motsetning til planene om utbygging i Vinda – i mindre grad etablerte og mye brukte turstier. De vil imidlertid ha konsekvenser for vannføringen i elvelandskap i kløfter og «ville» omgivelser som er spennende å oppsøke og som gir naturopplevelser av en spesiell kvalitet.

Generelt er derfor vårt synspunkt at grensene for minstevannføring bør settes så høyt at denne opplevelseskvaliteten ikke forringes. Vi er sterkt i tvil om hvorvidt de foreslåtte nivåene ligger tilstrekkelig høyt for å kunne ivareta dette hensynet.»

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Oppland uttalte seg den 21.8.2015. FNF mener det er viktig at utbyggingsplanene i området behandles samlet slik at sumvirkninger og samlet belastning kan vurderes. Det reises imidlertid tvil om dette blir godt nok ivaretatt ved vassdragsutbygginger, og om kartleggingene i konsesjonsøknadene er tilstrekkelig når det gjelder avklaring av konsekvensene for natur- og friluftslivsverdiene. Når det gjelder søknaden for Gipa har FNF følgende merknader:

«Lav vassføring vil bli synlig landskapsmessig, kløfteområde i elva blir brukt til friluftsliv med juving, redusert opplevelsesverdi etter redusert vassføring etter utbygging. Utbygging reduserer inngrepsfri natur – INON, bryter med nasjonale målsetninger om bevaring av slike områder. Bygging av Gipa kraftverk vil ha virkninger for en til to hekkelokaliteter for fossefall.»

Ørrin – Norsk ornitologisk forening (NOF), Valdres uttalte seg den 21.8.2015. Uttalelsen fra Ørrin la særlig vekt på de omsøkte kraftverkernes konsekvenser for fugl generelt og fossefall spesielt. Ifølge Ørrin er alle de fem elvene i småkraftpakke Valdres gode fossefaller. Det påpekes derfor at det er bra at søknadene behandles samlet. Småkraftutbygging kan påvirke både hekkelokaliteter og næringsøkområder. Avbøtende tiltak som tilstrekkelig minstevannføring, opphenging av hekkedasser, begrensnings av utbyggingsstrekning og kanalisering av restvannføring vil være viktig. For Gipa kraftverk spesielt er det påpekt at utbygging vil berøre en til to hekkelokaliteter for fossefall. Ørrin fraråder sterkt utbygging av Gipa kraftverk.

Naturvernforbundet i Oppland og Naturvernforbundet i Valdres avga felles uttalelse i brev datert 20.08.2016. De er generelt av den oppfatning at uberørte vassdrag i Valdres og Oppland bør forbli uberørte av vannkraftutbygging, og dette gjelder også alle de fem omsøkte småkraftsøknadene. Alle vil påvirke rødlistearter og viktige naturtyper, og søknadenes vurderinger av samlet belastning vurderes generelt som svake.

For Gipas del pekes det på at en utbygging vil berøre viktige naturtyper og rødlistearter i tillegg til en spektakulær foss. Naturvernforbundet har satt opp en prioritert liste over de fem omsøkte kraftverkene. Etter forbundets syn er Gipa (og Ala) vurdert som mindre viktig enn Sundheimselvi og Føssaberge, men mer viktig enn Rysna.

Statens vegvesen avga uttalelse i brev til NVE den 13.8.2015. Vegvesenet hadde ingen merknader.

Eidsiva Nett AS avga uttalelse i brev til NVE den 13.8.2015. Eidsiva hadde følgende kommentarer:

«Gipa kraftverk tilknyttes distribusjonsnettet til Valdres Energi, og produksjonen vil mest sannsynlig bli matet inn i nettet under Beito transformatorstasjon. Her er det kapasitet for ny produksjon.»

NGK Utbygging AS kommenterte de innkomne høringsuttalelsene i e-poster til NVE 14.9.2015 og 30.9.2015.

«Vang kommune

I kommunestyret 24.09.2015 ble det ved alternativ votering, enstemmig vedtatt at Vang kommune tilrår at det gis konsesjon. NGK Utbygging AS takker for at kommunestyret kom til denne slutningen og har ellers ingenting å tilføye på dette punktet.

Vi ser det likevel som hensiktsmessig å kommentere kort rådmannens anbefaling til vedtak med tanke på rådmannens begrunnelse for å fraråde å gi konsesjon til Gipa. I det følgende vil det derfor kort svares på de merknader som rådmannen har anført som grunnlag for at det ikke skal gis konsesjon.

Det blir påpekt at Raudalen er for Vang kommune, et prioritert utviklingsområde som hyttefelt. Dette må etter rådmannens vurdering tillegges vekt på grunnlag av brukerinteressene dette området vil få etter at hyttefeltet blir utbygd.

NGK Utbygging er av den oppfatning av at det ikke vil oppstå noen interessekonflikt dersom det gis konsesjon. Vi er av den oppfatning av at et nytt kraftverk ikke er til hinder for et nytt hyttefelt.

Videre ser NGK Utbygging det som hensiktsmessig med en utbygging når det er planlagt et nytt hyttefelt. Dersom Vang kommune skal kunne være med å oppfylle Regjeringens mål om lavere utslipp, er det helt avgjørende at det bygges ut kraftverk som kan være med på å forsyne den planlagte utbyggingen.

Rådmannen påpeker så at utbyggingskostnadene er i høyeste laget for å kunne rettferdiggjøre en utbygging. NGK Utbygging er ikke uenig i at utbyggingskostnadene er høyere enn for de andre kraftverkene i Valdrespakken, men vi er ikke av den oppfatning av at dette er et såpass kostbart tiltak at det ikke bør gjennomføres. NGK Utbygging har lang erfaring med utbygging av småkraftverk og basert på våre beregninger vil det være forsvarlig med en stipulert utbyggingskostnad på 4,70 kr/kWh.

Som rådmannen påpeker vil en utbygging gi kommunene inntekter i form av eiendomsskatt. Videre blir det anført at det kun vil kunne være snakk om kortsiktige arbeidsplasser knyttet opp til anleggsperioden. Dette er en presumsjon som ikke medfører riktighet. NGK Utbygging har lang erfaring med bruk av lokale entreprenører. Disse leverer som regel de mest konkurransedyktige tilbudene. Videre har vi ved alle våre kraftverk en driftsavtale med en lokal person, og gjerne da en av grunneierne. Driftspersonen vil da overvåke driften som gjøre rutinemessige overvåkinger mv. Normalt vil en slik stilling innebære 0,2 årsverk på permanent basis.

Til slutt påpeker rådmannen Gipa har en lav samfunnsmessig verdi på grunn av høy utbyggingskostnad, konflikt med brukerinteresser og liten kraftproduksjon. NGK Utbygging kjenner seg ikke igjen i denne påstanden. Slik vi ser det vil det som nevnt ovenfor en utbygging ikke innebære noen konflikt med brukerinteressene eller være til hinder for utøving av friluftslivet. Videre arbeider NGK Utbygging ut ifra et langsiktig perspektiv. Dette innebærer at en må se på både de samfunnsøkonomiske samtidig som de bedriftsøkonomiske konsekvensene et slik tiltak medfører. Basert på lang erfaring med utbygging av småkraft samt gode økonomiske analyser mener vi at en utbygging for det omsøkte tiltaket kan forsvares.

Oppland fylkeskommune

Med en stemme mot fylkesrådmannens forslag, ble det fattet vedtak om at Oppland fylkeskommune fraråder at det gis konsesjon til utbygging av Gipa kraftverk. Dette begrunnes med negative konsekvenser for reiselivet, negative konsekvenser for rødlistearter og miljøtilstand i vassdraget, i tillegg til liten samfunnsnytte ved lav kraftmengde og kun sommerkraft.

NGK Utbygging ser ikke hvordan en utbygging av Gipa vil gi negative konsekvenser for reiselivet. Av erfaring har NGK Utbygging enda til gode å oppleve at en kraftutbygging har medført negative konsekvenser for reiselivet i de kommunene vi har kraftverk. NGK Utbygging har forståelse for at fylkeskommunen frykter negative konsekvenser for reiselivet under anleggsperioden, men vi klarer likevel ikke å se noen kausalitet mellom driften av Gipa kraftverk og negative konsekvenser for reiselivet.

I all hovedsak vil anleggsperioden finne sted i perioder hvor det ikke er snø i området slik at skianlegget ikke vil bli påvirket. Videre har ikke området vært egnet for alpine skiaktiviteter

utenom i skianlegget. Derneft vil ikke anleggsarbeider p avirke de planlagte hyttefeltene og med de st yreduksjonstiltakene som vil bli gjort vil ikke heller ikke noen produksjon p avirke skianlegg eller hyttefelt n ar de er ferdig utbygd.

Videre blir det anført at tiltaket vil inneb ere negative konsekvenser for rødlistearter og miljøtilstand i vassdraget. I forbindelse med utarbeidelsen av konsesjonssøknad ble det ogs a utarbeidet en rapport om biologisk mangfold. Som det det følger av den har det ikke blitt registrert noen rødlistearter og det foreligger heller ingen indikasjoner p a at slike arter kan finnes i området.

Det har likevel av Norsk Ornitologisk Forening, Valdres lokallag (NOF) blitt observert et gammelt fossekalreir ved brua vest for Rudist le/Kjøsastølen. Videre legger NOF til grunn at det kan finnes mulige reirplasser for både fossekall og vintererle i området uten dette har blitt observert.

NGK Utbygging at det er hensiktsmessig å gjennomføre avbøtende tiltak for en ekstra sikkerhets skyld, dersom det likevel skulle vise seg å være fossekall og vintererle i området rundt Gipa. I den sammenheng har vi god erfaring med å sette opp hekkedasser samt sikre en minstevannføring lik 5-persentilene. Dette er tiltak vi har god erfaring med og som etter vår oppfatning er å anse som de mest hensiktsmessige tiltakene.

NGK Utbygging deler følgelig ikke den bastante holdningen som fremgår av Fylkeskommunens vedtak om at tiltaket konsekvent vil medføre negative konsekvenser for rødlistearter. Vi er av den oppfatning at selv om det ikke er observert noen rødlistearter, er den mest hensiktsmessige løsningen   gjennomføre avbøtende tiltak i henhold til føre-var-prinsippet.

Til slutt anfører fylkeskommunen at de finner tiltaket som lite samfunnsnyttig. NGK Utbygging er av den oppfatning at «samfunnsnyttien av de[t] nye [inngrepet] (...) [er] større enn tapet av miljøkvalitet», jf. vannforskriften § 12 annet ledd, litra b) siden det kun er snakk om en forringelse fra svært god tilstand til god tilstand. Videre vil, som nevnt ovenfor, ikke tiltaket være i konflikt med brukerinteresser eller være til hinder for utøving av friluftslivet.

I vurderingen av et tiltaks samfunnsnytte er det avgjørende å se på tiltaket isolert sett, men ogs a samlet sett i forbindelse med andre tiltak og foreta en vurdering av om dette isolert sett og kumulert sett gir en samfunnsmessig vekst. Slik NGK Utbygging ser det, vil det være utelukkende positivt for den lokale verdiskapningen med et nytt kraftverk. Videre har NGK Utbygging lang erfaring med at en småkraftutbygging har vært en viktig pådriver både direkte og indirekte for hindre fraflytting fra fastboende. De øvrige samfunnsøkonomiske kostnadene av en utbygging blir vurdert til å være marginal.

Slik vi ser det vil en utbygging ikke inneb ere noen konflikt med brukerinteressene eller være til hinder for utøving av friluftslivet. Videre arbeider NGK Utbygging ut ifra et langsiktig perspektiv. Dette inneb erer at en må se på både de samfunnsøkonomiske samtidig som de bedriftsøkonomiske konsekvensene et slik tiltak medfører. Basert på lang erfaring med utbygging av småkraft samt gode økonomiske analyser mener vi at en utbygging for det omsøkte tiltaket kan forsvares

I fylkeskommunens vedtak ble det fremmet forslag om at dersom det gis konsesjon, m tte dette gis på en rekke vilkår. Vilkårene som her foreslås, er i stor grad identisk med tiltak forslått i miljørapport og konsesjonssøknad, med unntak av biotoptiltak. NGK Utbygging ser ingen

grunn til å fravike de foreslåtte vilkårene som følger av miljørapporten. Samtidig er NGK Utbygging heller ikke fremmed for å utrede behovet for biotopiltak, og eventuelt gjennomføre dette dersom det skulle være behov for det.

Fylkesmannen i Oppland

Fylkesmannen konkluderer med at en utbygging av Gipa ikke medfører vesentlig tap av naturverdier av nasjonal eller regional verdi. Av den grunn vil ikke Fylkesmannen motsette seg at det gis konsesjon, men mener at kraftproduksjonen ikke er stor nok til at kraftverket vil ha noen samfunnsnytte. Videre stiller Fylkesmannen krav til at det i en eventuell konsesjon må følge en rekke vilkår.

Slik NGK Utbygging tolker Fylkesmannens vurderinger av virkninger, er disse i stor grad samstemte med virkningene som vi har lagt til grunn gjennom miljørapport og konsesjonssøknad. Vi er likevel ikke enig med Fylkesmannen når det konkluderes med at kraftverket vil ha svært liten samfunnsnytte og det i den sammenheng stilles spørsmålstegn ved om nytten forsvarer terrenginngrepene utbyggingen medfører.

På generelt grunnlag vil alltid et kraftverk ha en samfunnsmessig nytteverdi i kraft av økt verdiskapning, stimulering av lokalt næringsliv, inntekter til utbygger, grunneiere, lokalsamfunn og kommune. I tillegg vil et kraftverk være med på å demme opp for et stadig økende energibehov nasjonalt, så vel som internasjonalt – samt bidra til å nå Norges forpliktelser til å oppnå en større fornybarandel av energiproduksjonen. NGK Utbygging er av den klare oppfatning at tiltaket tilfører samfunn og lokalsamfunn nytteverdier som ikke må undermineres.

Fylkesmannen stiller så spørsmål om hvorvidt de positive samfunnsmessige nytteverdiene av Gipa kraftverk er sterke nok til å veie opp for terrenginngrepet som følger av en utbygging. NGK Utbygging er av den klare oppfatning av at for dette prosjektet så veier de positive nytteverdiene tyngst. Etter NGK Utbyggings oppfatning, så følger det også implisitt av Fylkesmannens uttalelse at de positive nytteverdiene veier tyngst, all den tid Fylkesmannen velger å frastå å komme med innsigelser mot at det gis konsesjon.

Når det kommer til vilkårene for konsesjon som Fylkesmannen stiller opp, er i utgangspunktet dette ikke noe NGK Utbygging konkret ønsker å ta stilling til per dags dato. Vi vil likevel påpeke at NGK Utbygging ikke stiller seg negativ til noen av vilkårene som Fylkesmannen stiller opp da det for NGK Utbyggings del er ønskelig å spille på lag med myndighetene ved en eventuell utbygging.

Statens vegvesen region øst

Statens Vegvesen har ingen bemerkninger til det omsøkte tiltaket

DNT Valdres

I DNT Valdres sin høringsuttalelse har det kommet med en generell vurdering alle fem kraftverk i Valdrespakka samt en spesiell når det kommer til Sundheimselvi. Dette tolkes av NGK Utbygging, dithen at DNT Valdres i all hovedsak ikke har noen innsigelser mot at det gis konsesjon til det omsøkte tiltaket.

DNT Valdres påpeker at tiltaket i liten grad vil berøre eksisterende turstier. Området Beitostølen og Beito regnes som et av de store vinter- og sommersportsstedene i Norge. Dette

er likevel et område på andre siden av Øyangen og Fv51. Under anleggsperioden er det muligheter for at tiltaket vil bli synlig fra Beito og Beitostølen, men siden rørgate skal graves ned, vil ikke dette bli synlig når rørgate blir revegetert, mv.

I området langs Gipa er det heller ikke noen turstier som legger til rette for en utstrakt utøvelse av friluftaktiviteter. Det nærmeste en kommer er i så tilfelle Gyriklatten. Det vil nok være mulig under anleggsperioden å også få her få øye på anleggsområdet og byggeaktiviteter, men som nevnt tidligere vil ikke dette få noen varig innvirkninger på utøvelse av friluftaktiviteter.

Det blir også vist til at utbygging kan komme til å få konsekvenser for vannføring i elvelandskap i kløfter og «ville» omgivelser. Dette igjen kan kunne medføre et bortfall i omgivelser som kan være spennende å oppsøke om som gir naturopplevelser av spesiell kvalitet. I denne sammenhengen rettes det en generell bekymring om hvorvidt de foreslåtte nivåene på minstevannføring er tilstrekkelig høyt til å ivareta hensynet til opplevelseskvalitet.

Det blir i konsesjonssøknaden lagt til grunn at det skal være en minstevannføring lik 5-persentilen. Det vil dermed ikke råde tvil om at det vil sikres en god nok vanntilførsel i elven. Videre vurderes brukerinteressene i Gipa til å være små ettersom elven i seg selv ikke utgjør noen severdighet sammenholdt med å være bortgjemt og lite tilgjengelig. Av den grunn vil ikke problemstillingen som DNT Valdres tar opp, innebære noen særlig aktualitet for Gipa. Det er likevel en viktig problemstilling som retter fokuset om å sikre en minstevannføring lik 5-persentilen slik det er prosjektert i den foreliggende konsesjonssøknaden.

Eidsiva Nett AS

Eidsiva Nett har ingen innvendinger til at det gis konsesjon. Det blir i deres uttalelse påpekt at Gipa kraftverk skal kunne tilknyttes distribusjonsnettet til Valdres Energi. Ettersom det også er kapasitet i nettet under Beito transformatorstasjon vil produksjonen kunne mates inn der uten behov for oppgraderinger.

Forum for Natur og Friluftsliv Oppland

Forum for Natur og Friluftsliv Oppland (FNF) har i sitt høringssvar kommet med noen generelle bemerkninger hva angår hele Valdrespakka, samt noen konkrete bemerkninger hva angår Gipa spesielt.

I den generelle vurderingen til FNF reises det en rekke overordnede spørsmål omkring det FNF finner problematisk ved utbygging av kraftverk. Dette gjelder i hovedsak hensynet til de gjenværende vassdragene i Valdres, samt sumvirkningene av de nye planlagte tiltakene sett i sammenheng med de allerede eksisterende utbyggingene.

NGK Utbygging er i all hovedsak enig med FNF når de uttaler at det er en fornuftig løsning å behandle Valdrespakken samlet med tanke på at det skal foretas en vurdering av samlet belastning. NGK Utbygging er videre av den oppfatning av at Gipa som vassdrag ikke er av veldig høy verdi. Denne holdningen støttes opp om av miljørapporten som vurderer naturverdiene i området til å være av middels verdi slik at omfanget i den sammenheng vurderes til å være middels negativt.

NGK Utbygging ser heller ikke at tiltaket vil være synlig i stor grad etter utbyggingsperioden. Rørtrase vil graves ned i bakken og revegeteres, kraftstasjonen vil plasseres i et relativt tett

vegetert område uten at bygningen vil skille seg ut i landskapet, og inntaksdam vil ikke være synlig med mindre man tar den i nærmere ettersyn.

Slik NGK Utbygging ser det vil ikke Gipa bli vesentlig redusert. Etter vår vurdering vil det omsøkte tiltaket kunne tillates blant annet fordi småkraftsutbygging er å anse som «ny bærekraftig aktivitet», jf. vannforskriften § 12 første ledd, litra b). Videre er vi av den oppfatning her at «samfunnsnyttene av de[t] nye [inngrepet] (...) [er] større enn tapet av miljøkvalitet», jf. vannforskriften § 12 annet ledd, litra b) siden det kun er snakk om en forringelse fra svært god tilstand til god tilstand. Videre er det klart at NGK Utbygging vil følge retningslinjene som følger av vannressursloven § 10 om minstevannføring ved at den er lik 5-persentilen.

Konkret påpeker FNF fire forhold de ser som bekymringsverdige dersom tiltaket bygges ut. For det første vil lav vannføring bli synlig landsskapsmessig, for det andre mener FNF at opplevelsesverdien vil reduseres da friluftsliv med juving vil bli begrenset pga. redusert vannføring, for det tredje vil utbygging redusere INON, og til slutt er FNF av den oppfatning av at tiltaket vil ha virkning for en til hekkelokaliteter for fossefall.

NGK Utbygging er av den oppfatning av at den mengden vann som føres, ikke vil bli så synlig i landskapsbildet som FNF anfører. Slik vi ser det er FNF opptatt av å svartmale de negative konsekvensene tiltaket kan komme til å medføre. En fortsatt bruk av friluftaktiviteter vil fortsatt la seg gjøre ved utbygging. Under alle omstendigheter er juving en aktivitet som stiller krav til høy vannføring. I situasjoner hvor juving kan gjennomføres vil det etter alle overmål være overløp ved inntaket, slik at en utbygning ikke vil fremstå som et hinder til utøving av friluftaktiviteter i området.

Når det kommer til INON, har dette blitt påpekt også i uttalelsen til Fylkesmannen. Slik NKG Utbygging ser det, vil tap av INON, som er et teoretisk mål for inngrepsfrie soner, i dette tilfellet ikke medføre en opplevd følelse av tap av inngrepsfri natur. Etter vår oppfatning er det hvordan tiltaket vil oppleves som skal veie tyngst, ikke hvorvidt et tiltak etter en teoretisk målestokk merkes. Det blir, slik NGK Utbygging ser ikke noen store sår i naturen, samtidig som det nærliggende området som per dags dato faller innenfor INON, heller ikke vil oppleves som et inngrep i den inngrepsfrie sonen.

Naturvernforbundet i Oppland

Etter å ha gjort seg kjent med Valdrespakken ønsker Naturvernforbundet i Oppland (NVF) å komme med en uttalelse, samlet for alle omsøkte tiltak. NVF kommer her samtidig med en kort uttalelse om hvert enkelt tiltak.

NGK Utbygging mener det, på tross av at det skal gjøres en vurdering ut ifra samlet belastning, er uheldig å komme med en uttalelse samlet for alle omsøkte tiltak. Dette vil medføre en for stor grad av generalisering og kan være med på å danne et feil bilde av det hvordan tiltaket i realiteten fremstår.

NVF har en generell holdning om at det som er igjen av uberørte vassdrag i Valdres og Oppland, skal forbli uberørt. I den sammenheng viser de til utkast til Forvaltningsplan for Vannregion Vest-Viken. Når det kommer til begrepsbruken «god økologisk tilstand» er det ikke nødvendig å vise til et kuriøst utkast til en forvaltningsplan, her er det simpelthen tilstrekkelig å vise til vannforskriften. Det er klart at en utbygging vil medføre en reduksjon i

vannføring mellom inntak og kraftverk. Reduksjonen vil likevel være såpass begrenset, pga. 5-persentilen slik at dette knapt vil påvirke vegetasjon i den avgrensede bekkeløften.

NVF anfører at det i alle prosjektene er påvist rødlistearter. I forbindelse med utarbeidelsen med konsesjonssøknaden til Gipa kraftverk, ble det også utarbeidet en rapport om biologisk mangfold. Gjennom arbeidet med denne rapporten ble det ikke registrert noen rødlistearter fra noen artsgrupper og det blir her påpekt at det heller ikke finnes noen indikasjoner på at slike kan finnes. Her er det heller ikke blitt observert rødlista fugl eller. Det ble i en tilleggsutredning funnet noen rødlistearter også i Gipa.

Videre anføres det at alle søknadene mangler en vurdering av samlet belastning, samt at det er åpenbart at den samlede belastningen vil bli stor. Til slutt bemerkes det bare at om alle tiltakene i Valdrespakka gis konsesjon, vil dette innebære en total rasering av vassdragsnaturen i Valdres. En konsesjonssøknad skal i utgangspunktet bare ta stilling til virkningene som skjer konkret som en følge av det omsøkte tiltaket, av det grunn blir det også urimelig å foreta en konsekvensutredning som tar stilling til den samlede belastningen.

En vurdering av inngrepets samlede belastning er det det NVE skal gjøre. Dette gjøres på bakgrunn av den informasjon som kommer inn via høringsuttalelser, hørings svar, samt befarung. Av den grunn er det også hensiktsmessig at NVE har valgt den løsningen de har valgt med å gjennomføre såkalte pakke-vurderinger. NGK Utbygging ser det ikke som sin oppgave å gjennomføre beslutningen til NVE, men det er viktig for oss å være en bidragsyter til at det dannes et godt beslutningsgrunnlag for NVE.

Som det korrekt blir anført fra NVF sin side, innebærer Gipa et bortfall av INON. Et bortfall av INON kan være et problem, men det er ikke gitt at dette er problematisk. Dette har sitt utgangspunkt i at INON-begrepet er et forsøk på å finne en kvantifiserbar måte å beregne hvordan et tiltak vil gripe inn i naturen. En mer naturlig måte å gjøre dette på, er se hvordan et tiltak vil påvirke det nærliggende området dersom det bygges ut. Dette er også noe grunnlaget for at INON-begrepet er blitt fjernet som måleinstrument.

NGK Utbygging er av den oppfatning av at INON-grensene som tiltaket berører, kun innebærer et teoretisk bortfall. Med dette menes at opplevelsen av inngrepsfri natur i svært liten grad vil forringes ved at tiltaket bygges ut. Videre vil er et tap av INON marginalt, noe som bare forsterker det faktum at inngrepsfri natur i svært liten grad vil forringes.

Norsk Ornitologisk Forening, Valdres lokallag

Norsk Ornitologisk Forening Valdres lokallag har gjort seg kjent med utsendte høringsdokumenter og ønsker å gi høringsinnspill til utbyggingsplanene i Valdrespakka. Vi velger å konsentrere vårt innspill til fugl og spesielt til fossekallen.

Gammelt fossekallreir funnet ved bru vest for Rudistølen/Kjøsastølen (18.8.2015), pluss mulig reir under samme bru. Det er potensielle reirplasser for fossekall ved flere av fossene lenger opp i elva (ikke befart). Andre fuglearter som bruker området: Vintererle, stor sannsynlighet for hekking

Norsk Ornitologisk Forening Valdres lokallag (NOF) har i sin høringsuttalelse for Valdrespakka valgt å konsentrere sine innspill til fugl, og da særlig fossekall. NOF påpeker i sin uttalelse at det ble nylig funnet et fossekallreir ved bru vest for Rudistølen/Kjøsastølen med mulig reir under samme bru. Det har heller ikke blitt foretatt noen befarung av området fra

deres side for å bekrefte deres antagelse om at det er flere reirplasser for fossekall i området. NOF påpeker også at Vintererle med stor sannsynlighet bruker området, men dette er ikke blitt bekreftet.

Fra NGK Utbygging sin side har det ikke blitt lagt merke til noen innsigelser fra NOF. Det kan heller ikke synes at NOF fraråder NVE å gi konsesjon til den omsøkte tiltaket. Det forutsettes følgelig at NOF støtter en eventuell utbygging dersom det gjennomføres avbøtende tiltak.

Det blir i konsesjonssøknaden påpekt at det kommer til å bli satt opp hekkedammer for fossekall og vintererle som et avbøtende tiltak. Dette vil etter alle overmål være predatorsikre hekkedammer som vil monteres på minimum to plasser langs elven. Det vil under alle omstendigheter bli montert dammer der det allerede er påvist reir slik som ved bru vest for Rudistølen/Kjøsastølen og under den samme bruene. Det skal heller ikke utelukkes at det vil bli plassert hekkedammer lenger opp langs elven etter senere befaringer. Dette er også et avbøtende tiltak som støttes opp om av Bioreg AS Rapport 2012:09 om biologisk mangfold, slik at vilkårene for fossekall og andre fuglearter skal bli tilstrekkelig ivaretatt.»

Tilleggsopplysninger

I den opprinnelige søknaden var det planlagt Coandainntak. Denne løsningen ble forlatt til fordel for tradisjonell inntakdam, da førstnevnte, etter søkers vurdering, ville medføre betydelig større terrenginngrep (dypere skjæring) for etablering av vannveien.

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 13,6 km² ved inntaket, og middelvannføringen er beregnet til 410 l/s. Effektiv innsjøprosent utgjør 0,9 % og nedbørfeltet har ingen breer. Gipa er et typisk høyfjellsvassdrag (H₁L₁) med vinterlavvann (nedbør som snø), en markant snøsmeltingsflom på forsommeren (mai-juli) og gradvis avtagende vannføring utover sommeren. Noen år forekommer også høstflommer av en viss størrelse. Vannføringen i vassdraget varierer en del fra år til år.

Ved planlagt inntak har søker beregnet 5-persentiler for sommer- og vintervannføringer til henholdsvis 50 og 10 l/s. Alminnelig lavvannføring er beregnet til 11 l/s ved samme sted. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 1,24 m³/s og minste driftsvannføring 50 l/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 50 l/s om sommeren (1.5 – 30.9) og 10 l/s om vinteren (1.10 – 30.4). Ifølge søknaden vil dette medføre at ca. 71 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

Med en maksimal slukeevne tilsvarende 302 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring lik 50 l/s om sommeren og 10 l/s om vinteren, vil dette gi en restvannføring på ca. 120 l/s rett nedstrøms inntaket som et gjennomsnitt over året. En større andel av dette vil komme i flomperioder, og de store flomvannføringene blir derfor i noe mindre grad bli påvirket av utbyggingen. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 31 dager i et middels år. I 196 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med ca. 100 l/s ved kraftstasjonen.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. Vi har ikke fått vesentlige avvik fra søkers beregninger. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

Produksjon og kostnader

Med bakgrunn i de hydrologiske dataene som er lagt frem i søknaden, har søker beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Gipa kraftverk til omtrent 5,7 GWh, fordelt på 0,6 GWh vinterproduksjon og 5,1 GWh sommerproduksjon. Utbyggingskostnadene (2014-tall) er estimert til 26,7 mill. kr., hvilket gir en spesifikk utbyggingskostnad på 4,70 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Med endringene lansert etter befaringen (større inntaksdam) er det ventet at kostnadene blir noe høyere enn nevnt i søknad. Våre beregninger tilsier utbyggingskostnader på ca. 29 mill. kr. (2015-tall) for endelig omsøkt alternativ, hvilket gir en spesifikk utbyggingskostnad på ca. 5,09 kr/kWh. Det er noe over gjennomsnittet for omsøkte småkraftverk de siste årene og litt under gjennomsnittet for vindkraftverk. Etter vår vurdering er det usikkert om tiltaket er lønnsomt selv om det inngår i elsertifikatsystemet. Det vil imidlertid være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet.

Naturmangfold

Om kunnskapsgrunnlaget

Som et ledd i å bedre kunnskapsgrunnlaget for behandlingen av søknader om små kraftverk, har NVE fått gjennomført et forsknings- og utviklingsprosjekt (FoU-prosjekt) med etterundersøkelser av vegetasjon og naturtyper i elver med planlagte småkraftverk og sammenholdt disse mot søkerens egne kartlegginger av biologisk mangfold. Prosjektet er gjennomført av Miljøfaglig Utredning i samarbeid med Biofokus. I overkant av 20 småkraftsaker ble valgt i Hordaland, Oppland (Valdres) og Buskerud (Hallingdal). Alle søknadene i småkraftpakke Valdres er omfattet av prosjektet. Faktagrunnlaget som fremkom gjennom FoU-prosjektet er innarbeidet i den endelige BM-rapporten for Gipa kraftverk.

Naturtyper og arter

Det er kartlagt og avgrenset fem viktige naturtyper innenfor influensområdet til Gipa kraftverk: En ur og rasmarek med verdi *svært viktig* (A), en naturbeitemark med verdi *viktig* (B), en bjørkeskog med høgstaude med verdi *viktig* (B), en skogsbekkekløft med verdi *lokalt viktig* (C) og en kildelokalitet med verdi *lokalt viktig* (C). Det ble også registrert to rødlistede karplanter, kvitkurle (NT) og engbakkesøte (NT) samt to rødlistede sopparter, kobbertunge (VU) og Entoloma kervernii (VU). Kvitkurle (NT) ble registrert i forbindelse kildelokaliteten oppstrøms Gipafossen. Engbakkesøte (NT), kobbertunge (VU) og entoloma kervernii (VU) ble registrert i tilknytning til ur og rasmarken.

Naturbeitemarken og høgstaudebjørkeskogen vil bli noe påvirket av anleggstekniske inngrep i forbindelse med etablering av vannveien. Kildelokaliteten kan også bli påvirket av anleggstekniske inngrep dersom vannveien (nedgravde rør) legges gjennom lokaliteten. Ur og rasmarken (noe påvirkning av fosserøyk) og skogsbekkekløften vil bli påvirket som følge av at vann fraføres elveløpet. Ifølge BM-kartleggingen vil Gipa kraftverk samlet sett medføre liten til middels negativ konsekvens for biologisk mangfold. NVE legger dette til grunn for den videre vurderingen av konsesjonsspørsmålet.

Bekkekløfter i «Småkraftpakke Valdres»

Fire av de fem småkraftsøknadene som er til behandling i Valdres berører forekomster av naturtypen bekkekløft og bergvegg. Vi er av den oppfatning at det er viktig å se på mulige påvirkninger av bekkekløfter i denne delen av Valdres samlet. Det er ikke registrert bekkekløft som vil bli påvirket av en utbygging av Føssaberge kraftverk, men vi vil likevel bemerke at det også for dette prosjektet er registrert en naturtype med fuktighetskrevende arter langs Storåne, bl.a. den sterkt truede elfenbenslaven (EN).

Planene for Sundheimselvi kraftverk vil etter alternativ I berøre to bekkekløfter som vurderes som henholdsvis viktig (B) og svært viktig (A), og i tilknytning til den øvre bekkekløfta med B-verdi er det også registrert en regnskog (fosserøykskog) av A-verdi. Alternativ II vil berøre en svært viktig bekkekløft (A) og en rik barskog av C-verdi. Det er forekomster av truede arter i flere truethetskategorier i begge bekkekløftsystemene.

Planene for kraftverkene Ala og Rysna vil berøre forekomster av bekkekløfter og bergvegg med verdi viktig (B) og med rødlistearter i kategorien nær truet (NT). I utbyggingsområdet for Gipa er det kartlagt en bekkekløft av lokal verdi (C) uten forekomst av rødlistearter.

Ved en samlet vurdering av bekkekløftene i «småkraftpakke Valdres», skiller Sundheimselvi seg klart ut. En utbygging her vil, uansett alternativ, føre til en redusert vannføring som igjen vil redusere

verdien av bekkekløftene og andre naturtyper av svært stor verdi med forekomster av både sterkt truede og sårbare arter. Regnskogen (fossøyksgogen) vurderes å være en av de viktigste i hele landet.

Det framgår av OEDs *Retningslinjer for små vannkraftverk* at tiltak som kommer i konflikt med «kritisk» eller «sterkt truede» arter, eller naturtyper Norge har et internasjonalt ansvar for, som bl.a. omfatter bekkekløfter, ikke kan påregne å få konsesjon. Det er vår oppfatning at dette utvilsomt er av betydning for konsesjonsspørsmålet hva gjelder Sundheimselvi.

For de øvrige søknadene vil ikke utbygging ha tilsvarende stor konsekvens for bekkekløftene, og ved et eventuelt avslag på søknaden om Sundheimselvi kraftverk blir et viktig bekkekløftmiljø ivare tatt i denne delen av Valdres. For de andre søknadene er det vår vurdering at avbøtende tiltak vil kunne ivareta hensynet til berørte bekkekløfter og annen fuktighetskrevende vegetasjon dersom det blir gitt konsesjon. Særlig vil størrelsen på vilkår om minstevannføring vurderes nærmere.

Det må også nevnes at NVE tidligere har avslått en søknad om Ygna kraftverk i Øystre Slidre kommune, i hovedsak begrunnet i hensynet til to bekkekløfter av A-verdi. Søknaden om Ygna kraftverk var i utgangspunktet en del av «småkraftpakke Valdres». Avslaget ble påklaget, men OED gav NVE medhold.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Gipa kraftverk legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, NVEs FoU-prosjekt, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jmfør naturmangfoldloven § 8.

I influensområdet til Gipa kraftverk finnes naturtypene ur og rasmark (A-verdi), naturbeitemark (B-verdi), bjørkeskog med høgstauder (B-verdi), skogsbekkekløft (C-verdi) og en kildelokalitet (C-verdi). Det er også registrert fire rødlistede arter, kvitkurle (NT), engbakkesøte (NT), kobbertunge (VU) og *Entoloma kervernii* (VU). Hvilke konsekvenser en eventuell utbygging vil ha for det biologiske mangfoldet er vurdert foran. Gitt eventuelle avbøtende tiltak er det vårt syn at en eventuell utbygging ikke vil være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5.

NVE har også sett påvirkningen fra Gipa kraftverk i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jmfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener derfor at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Landskapsvirkninger

Vesentlig reduksjon av landskapselementer

Gipafossens verdi som landskapselement har vært lite vektlagt av høringspartene i den offentlige høringen. NVE mener likevel, med bakgrunn i egen befarings i området, at Gipafossen må sies å være et verdifullt landskapselement av lokal betydning. Øvre deler av Gipa er godt synlig fra fylkesvei 288 (Beitovegen) og området nede ved Øyangen. I Olje- og Energidepartementets (OED) *Retningslinjer for små vannkraftverk* står følgende:

«Inngrep som medfører bortfall eller vesentlig reduksjon av verdifulle landskapselementer av nasjonal, regional eller lokal betydning bør unngås.»

Figur 2: Gipafossen sett fra fylkesveg 288 (Beitovegen). Bildet er tatt 21.9.2015. Basert på data fra vannmerke 12.13 Rysna anslår vi vannføringen til å være ca. 600 l/s. Foto: NVE.

NVE mener en største slukeevne på 302 % av middelvannføringen vil frata vassdraget mye av dets naturlige vannføringsdynamikk. En utbygging av Gipa kraftverk som omsøkt, med utnyttelse av 71 % av tilgjengelig vannmengde, vil gi vesentlig redusert vannføring i Gipafossen. Det vil i hovedsak være de 31 dagene med overløp i et middels år at fossen delvis vil kunne fremstå som dynamisk. Et lite

restfelt og omsøkt minstevannføring på nivå med de sesongmessige 5-persentilene vil i liten grad bidra til å opprettholde fossen som landskapselement.

Etter NVEs vurdering vil den omsøkte utbyggingen føre til vesentlig forringelse av Gipafossen som et verdifullt landskapselement av lokal betydning. En økt minstevannføring utover det omsøkte på 50 l/s kan trolig avbøte det negative inntrykket noe, men vil samtidig føre til redusert produksjon og økt utbyggingspris for et allerede relativt lite og dyrt prosjekt.

Terrenginngrep i forbindelse med etablering av vannveien

Omsøkt vannvei skal følge åsryggen nord for Gipa. Det legges opp til at rørene skal graves ned på hele strekningen, eventuelt legges i utsprengt fjellgrøft der løsmassedekket er tynt. Under befaringen merket NVE seg at vesentlige deler av traseen har lite eller ingen løsmasser, noe som tilsier at det vil bli mye sprenging for etablering av vannveien. I øvre deler av tiltaksområdet er terrenget svært sidebratt, og det er planlagt at om lag 200 m av rørgaten skal legges på en utsprengt fjellhulle over Gipagjelet.

Flere høringsparter trekker frem at etablering av vannveien vil medføre dels betydelige terrenginngrep. Fylkesmannen viser til at utbyggingsområdet er krevende, og at rørgate og midlertidig anleggsvei vil kunne gi betydelig landskapsvirkning frem til en eventuell revegetering. Fylkeskommunen viser til at terrenginngrepene kan prege landskapsbildet i dalføret, herunder mot turistdestinasjonen Beitostølen, i lang tid. I saksfremlegget fra rådmannen i Vang kommune blir det gjort tilsvarende vurderinger.

NVE deler i stor grad høringspartenes synspunkter rundt denne tematikken. De planlagte inngrepene ligger dels på høyfjellet og revegetering etter en eventuell utbygging vil derfor ta lang tid. Det er begrenset med løsmasser, spesielt i de høyereliggende områdene, slik at legging av rør vil medføre mye sprenging og skape store og varige sår i terrenget. Dette gjelder spesielt i øvre deler hvor terrenget er svært sidebratt, og det skal sprenges ut en fjellhulle over Gipagjelet for legging av rørgaten. Basert på erfaringer fra tilsvarende prosjekter mener vi at det blir vanskelig å sette området tilbake i landskapsmessig god stand etter en eventuell utbygging. NVE legger derfor til grunn at tiltaket vil endre landskapet i øvre del permanent.

Det følger av OEDs *Retningslinjer for små vannkraftverk* at inngrep i sårbart høyfjell skal unngås dersom mulighetene for avbøtende tiltak er begrenset, og inngrepene blir svært synlige og etterlater varige sår. Det er viktig å vurdere alternativer for vannvei som reduserer negative virkninger. Gipa kraftverk er ikke omsøkt med alternative utbyggingsløsninger eller spesielle tilpasninger i forbindelse med det krevende terrenget i øvre del. Vannvei i tunnel er ikke fremlagt som en alternativ løsning i søknaden som foreligger. Dette vil antagelig endre prosjektet radikalt med hensyn til kostnad, og det er dermed ikke, slik NVE vurderer det, et aktuelt avbøtende tiltak.

NVE mener at øvre deler av omsøkt vannvei er krevende anleggsteknisk og vil gi store irreversible terrenginngrep. Vi vurderer også muligheten for å avbøte virkningene av terrenginngrepene som begrenset. En lengre del av traseen vil dessuten bli synlig i et større landskapsrom og virke negativt for opplevelsen av landskapet. NVE mener forholdet til terrenginngrep og landskapsvirkninger er av vesentlig betydning for konsesjonsspørsmålet til Gipa kraftverk.

Samfunnmessige fordeler

En eventuell utbygging av Gipa kraftverk vil gi 5,7 GWh i et gjennomsnittså. Denne produksjonsmengden ligger i nedre sjiktet av det som er normalt for småkraftverk.

Utbyggingskostnadene er til gjengjeld noe over gjennomsnittet for omsøkte småkraftverk de siste

årene. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneiere og generere skatteinntekter. Videre vil Gipa kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

Oppsummering

Gipa kraftverk vil produsere om lag 5,7 GWh i et gjennomsnittså og ha en utbyggingskostnad som er noe over gjennomsnittet for omsøkte småkraftverk de siste årene. NVE har imidlertid ikke lagt avgjørende vekt på dette forholdet i konsesjonsvurderingen, da det ligger til søker å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten. I vedtaket har NVE lagt særlig vekt på at en utbygging av Gipa kraftverk vil gi store negative konsekvenser for landskapet. Vi har også lagt noe vekt på at utbyggingen vil medføre negative konsekvenser for biologisk mangfold. Etter NVEs syn står ikke de negative konsekvensene ved en utbygging av Gipa kraftverk i et rimelig forhold til en estimert kraftproduksjon på 5,7 GWh/år.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Gipa kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.

Vedlegg

Kart

